

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ พฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและการปรับตัวเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกที่ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ และฟื้นฟูสภาพผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จำนวน 100 คน เก็บข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน 2547 ถึงเดือนกรกฎาคม 2546 ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดจากนักวิชาการหลายท่านที่ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุมาเป็นแนวทางในการสร้าง ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วนคือ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุ 3) แบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุและ 4) แบบสอบถามปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุ นำมาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหากับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน สำหรับแบบสอบถามด้านทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยวิธีครอนบาค (Cronbach's alpha) ได้ค่าความเที่ยง 0.72 ส่วนแบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ รวมทั้งปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุนำมาหาความเที่ยงโดยวิธีทดสอบซ้ำ (test – retest method) หากค่าความสัมพันธ์โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันได้ค่าความเที่ยง 0.71 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ หากค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

ผลการวิจัย

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นผู้สูงอายุเพศหญิงร้อยละ 53 เพศชายร้อยละ 47 มีสถานภาพสมรสคู่ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด มีรายได้พอมีพอใช้ ส่วนมากไม่มีโรคประจำตัวแต่สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีโรคประจำตัวพบว่าโรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคประจำตัวที่เป็นมากที่สุด บทบาทที่สำคัญในครอบครัว คือเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในครอบครัว บุคคลที่กลุ่มตัวอย่างรักและคิดว่ามีค่ามากที่สุดคือ คู่สมรสและพบว่าบุคคลที่

กลุ่มตัวอย่างคิดว่าสามารถช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่างได้มากที่สุดคือ บุตร ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิตและมีภาวะสุขภาพในระดับสูงทั้งเพศหญิงและเพศชาย

ทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุ

ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกที่ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพและฟื้นฟูสภาพผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นทัศนคติที่เป็นกลาง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างไม่ได้มองเรื่องเพศสัมพันธ์ในทางบวกหรือทางลบ ($\bar{X} = 3.19$ $SD = 1.04$) เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อพบว่าข้อความ “ความต้องการทางเพศจะลดลงเมื่ออายุมากขึ้น” มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.98$ $SD = 0.09$) ส่วนข้อความ “เมื่อมีการหลั่งน้ำอสุจิลดลงแสดงว่าความสามารถทางเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุชายลดลง” มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.44$ $SD = 0.92$)

เมื่อแยกวิเคราะห์ทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุระหว่างเพศชายและเพศหญิง ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายมีคะแนนทัศนคติเฉลี่ย 3.11 ($SD = 1.01$) ในขณะที่เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ย 3.08 ($SD = 0.91$) โดยพบว่าผู้สูงอายุชายมีทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุดีกว่าผู้สูงอายุหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อในผู้สูงอายุพบว่าผู้สูงอายุเพศชายเห็นด้วยว่า “ความต้องการทางเพศจะลดลงเมื่ออายุมากขึ้น” มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ 4.11 ($SD = 0.87$) และพบว่า “เมื่อมีการหลั่งน้ำอสุจิลดลงแสดงว่าความสามารถทางเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุชายลดลง” เป็นทัศนคติที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 2.54 ($SD = 0.98$) เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยรายข้อในผู้สูงอายุเพศหญิงพบว่า “อารมณ์เศร้า ความตึงเครียด ความอ่อนเพลียสามารถทำลายอารมณ์เพศในผู้สูงอายุได้อย่างมาก” มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ 4.14 ($SD = 0.72$) “การมีความสุขจากการสัมผัสเป็นการเพียงพอแล้วสำหรับผู้สูงอายุ” มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 2.12 ($SD = 0.82$)

พฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุ

ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.4) ยังคงมีเพศสัมพันธ์อยู่ในปัจจุบันมีเพศสัมพันธ์โดยเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 38.8 มีความต้องการทางเพศระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.02$ $SD = 2.70$) ส่วนใหญ่แล้วคู่สมรสจะมีการเฝ้าโลมทางเพศก่อนการร่วมเพศคิดเป็นร้อยละ 84.8 การลูบคลำเป็นการเฝ้าโลมที่ผู้สูงอายุปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.8 ผู้สูงอายุถึงจุดสุดยอดในการมีเพศสัมพันธ์และพบว่าการไปเที่ยวด้วยกันเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุปฏิบัติร่วมกันแล้วทำให้มีความสุขมากที่สุด

เมื่อแยกวิเคราะห์ระหว่างเพศชายและเพศหญิง ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงยังคงมีเพศสัมพันธ์อยู่ในปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ 73.9 และร้อยละ 34.8 ตามลำดับ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยผู้สูงอายุชายมีเพศสัมพันธ์เฉลี่ยเดือนละ

1-2 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 70.6 ส่วนผู้สูงอายุหญิงมีเพศสัมพันธ์เฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.7 และพบว่าผู้สูงอายุชายมีความต้องการในการมีเพศสัมพันธ์มากกว่าผู้สูงอายุหญิง กล่าวคือผู้สูงอายุชายมีความต้องการในคะแนนเฉลี่ย 4.61 (SD = 2.70) ส่วนผู้สูงอายุหญิงมีความต้องการในคะแนนเฉลี่ย 3.33 (SD = 2.70) ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และการศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้สูงอายุชายจะถูกเล่าโลมทางเพศจากคู่สมรสคิดเป็นร้อยละ 78.1 ในขณะที่ผู้สูงอายุหญิงถูกเล่าโลมทางเพศจากคู่สมรสทุกครั้งคิดเป็นร้อยละ 100 และการถูกล่าเป็นวิธีการเล่าโลมคู่สมรสที่ผู้สูงอายุปฏิบัติมากที่สุดทั้งเพศชายและเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 82.4 และร้อยละ 62.5 ตามลำดับ ผู้สูงอายุชายมีค่าเฉลี่ยของการถึงจุดสุดยอดร้อยละ 66.9 (SD = 28.43) ในขณะที่เพศหญิงมีค่าเฉลี่ย 35 (SD = 29.48) ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และการไปเที่ยวด้วยกันเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงปฏิบัติร่วมกันแล้วทำให้มีความสุขมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 55.3 และร้อยละ 35.8 ตามลำดับ

ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่คิดว่าภาวะสุขภาพจะมีผลต่อการมีเพศสัมพันธ์ มีความพึงพอใจในการมีเพศสัมพันธ์ในแต่ละครั้งคิดเป็นร้อยละ 91.1 และพบว่าปัญหาสำคัญที่ทำให้ขาดความพึงพอใจในการมีเพศสัมพันธ์ คือ คู่สมรสไม่ต้องการมีเพศสัมพันธ์ด้วยคิดเป็นร้อยละ 22 โดยพบว่าปัญหาการแข็งตัวของอวัยวะเพศในเพศชาย ปัญหาการระคายเคือง/เจ็บช่องคลอดในเพศหญิงและปัญหาการถึงจุดสุดยอดจะเป็นปัญหาในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย 4.04 (SD = 2.63) และ 3.37 (SD = 3.27) ตามลำดับ และพบว่าแนวทางแก้ไขปัญหาคือผู้สูงอายุใช้มากที่สุดคือการปรับตัวโดยใช้กลไกทางจิต เช่น ปลอ่ยวาง/ถือว่าเป็นเรื่องปกติของผู้สูงอายุและเข้าวัด/ฟังธรรม/นั่งสมาธิ

เมื่อแยกวิเคราะห์ระหว่างเพศชายและเพศหญิงเกี่ยวกับความพึงพอใจในการมีเพศสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุชายมีความพึงพอใจในการมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 97.7 ซึ่งอยู่ในระดับสูงในขณะที่ผู้สูงอายุหญิงมีความพึงพอใจในการมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 82.9 โดยอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และพบว่าปัญหาสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุชายและหญิงขาดความพึงพอใจในการมีเพศสัมพันธ์คือ “คู่สมรสไม่ต้องการมีเพศสัมพันธ์ด้วย” คิดเป็นร้อยละ 25.5 และร้อยละ 18.9 ตามลำดับ สำหรับปัญหาการแข็งตัวของอวัยวะเพศในเพศชายจะเป็นปัญหาในระดับปานกลางคือมีค่าเฉลี่ย 4.22 (SD = 2.43) ส่วนปัญหาการระคายเคืองและเจ็บช่องคลอดในผู้สูงอายุเพศหญิงก็เป็นปัญหาระดับปานกลางเช่นเดียวกันคือมีค่าเฉลี่ย 3.80 (SD = 2.90) ซึ่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ส่วนปัญหาการถึงจุดสุดยอดของผู้สูงอายุชายเป็นปัญหาในระดับต่ำ ($\bar{x} = 2.45$ SD = 2.70) แต่จะเป็นปัญหาในระดับปานกลางของผู้สูงอายุหญิง ($\bar{x} = 4.80$ SD = 3.65)

สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุพบว่าผู้สูงอายุปรับตัวโดยใช้กลไกทางจิต คือปลื้มใจ/ ถือว่าเป็นเรื่องปกติของผู้สูงอายุ และเข้าวัดฟังธรรม/นั่งสมาธิ ทำจิตใจให้สงบมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหามากทั้งผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผู้วิจัยควรทำความเข้าใจถึงทัศนคติส่วนตัวของตนเองเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุให้ชัดเจนและเปิดกว้าง ซึ่งจะช่วยให้ผลการศึกษาที่ได้มีความถูกต้องและเป็นจริงมากขึ้นจากผลการศึกษาครั้งนี้จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุที่ทำการศึกษากลับคิด กลับแสดงออกและกล้าเปิดเผยข้อมูลมากกว่าที่ผู้วิจัยได้คิดไว้

2. แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ค่อนข้างตรงไปตรงมาและอาจก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนความรู้สึกของผู้สูงอายุบ้าง ทำให้ผู้สูงอายุไม่กล้าตอบในบางข้อคำถาม หากมีการทำการวิจัยครั้งต่อไป ควรเป็นแบบสอบถามที่ผู้สูงอายุสามารถตอบแบบง่ายๆ เช่น มีข้อย่อยให้เลือกตอบหรืออาจใช้คำตอบถูกผิดในแบบสอบถาม ซึ่งอาจจะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากขึ้น

3. หน่วยให้บริการสุขภาพผู้สูงอายุควรมีผู้แสดงความคิดเห็นหรือรับปัญหาต่างๆ ของผู้สูงอายุ สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่กล้าปรึกษาเรื่องนี้โดยตรง จะมีโอกาสได้ซักถามหรือได้ระบายความรู้สึกได้ จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุที่ทำการศึกษาในครั้งนี้บางท่านต้องการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก เช่น ต้องการระบายความรู้สึก ระบายความเครียดเกี่ยวกับปัญหาของตน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุในเชิงคุณภาพ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลต่างๆเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุ

2. ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของผู้สูงอายุ โดยมีขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างกว้างขึ้น เช่น ศึกษาในผู้สูงอายุในแต่ละจังหวัดหรือในแต่ละภาคของประเทศไทย

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ดูแลหรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุ เช่น บุตร – หลานหรือแม่กระทั่งเจ้าหน้าที่ที่มสุขภาพ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะมีประโยชน์ในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุมากขึ้น

ข้อจำกัดของการศึกษาวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกที่ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพและฟื้นฟูสภาพผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งอาจมีความแตกต่างกับผู้สูงอายุโดยทั่วไปในเรื่องภาวะสุขภาพ การศึกษา ภาวะเศรษฐกิจ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อาจมีผลต่อทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุ

2. การทำการวิจัยเรื่องเพศสัมพันธ์ในผู้สูงอายุ เป็นเรื่องที่ปกปิดค่อนข้างจะเป็นความลับสำหรับผู้สูงอายุไทย ทำให้แบบสอบถามที่ได้บางส่วนมีข้อมูลไม่ครบถ้วน เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ยอมตอบในบางข้อคำถาม